

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

Factors Affecting the Success of Small and Micro Community Enterprise in Lansak District, Uthai Thani Province

นุชสรา คำม่าน¹ ธาณินทร์ คงศิลา² และ พัฒนา สุขประเสริฐ³
Nutsara Kamman¹ Tanin Kongsila² and Pattana Sukprasert³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน (2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการเป็นสมาชิก ปัจจัยด้านโครงสร้าง และปัจจัยด้านการดำเนินงานกับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลางขึ้นไป ในเขตอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 142 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า จำนวนหุ้นระยะเวลาในการดำเนินงานและปัจจัยการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 การใช้แรงงานในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหากการขาดเงินทุนหมุนเวียนมากที่สุด ร้อยละ 34.5 ข้อเสนอแนะคือ ต้องการให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ใหม่ๆ ในการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนเรื่องการลงทุนและตลาด และช่วยแนะนำในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน, ความสำเร็จ, ปัจจัย

¹ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Master of Science, Agricultural Extension, Faculty of Agriculture, Kasetsart University

^{2,3} อาจารย์ประจำภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{2,3} Lecturer of Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University

* Corresponding author. Tel. 061-6242663 E-mail: nutsaraorn7@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) factors affecting the success of Small and Micro Community Enterprise (SMCE) (2) The relationship between factors membership structure and operation with success of SMCE, (3) Problems and suggestions of members of enterprises and communities. This research was conducted with the SMCE that were evaluated at the Intermediate level upwards. Population included 282 members. An instrument to collect data was an interview schedule. Statistics to analyze data included frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, minimum and maximum and Chi-square. Results of this research revealed that majority of customers: (1) The factors about operation that affecting the success of SMCE a found as a whole were at the moderate. (2) The overall hypothesis testing indicated that shares, Duration of operation, and Factors relating to the operations related the significant at .000 level. Labor in operation related the significant at .01 level. Education related the significant at .05 level. (3) Problems and suggestions found: Community Enterprise has the most problem is lack of funds 34.5% suggestions is want to have a technology transfer New knowledge in operation. The relevant departments to support investment and markets and help in the operation.

Keywords: Small and Micro Community Enterprise, Success, Factors

ความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่เริ่มมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้เป็นแผนแรก ประเทศไทยได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยใหม่จนมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจเรื่อยมา ทำให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจขึ้นที่นำไปสู่ช่องว่างทางการเมือง สังคม และสิ่งอื่นที่มีอยู่มากเกินไปจนเกิดปัญหา โดยในชุมชนชนบทนั้นมีความยากจนและอยู่ในระบบอุปถัมภ์ของสถาบันครอบครัวและสถาบันชุมชน โครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ อาทิเช่น ถนน ทางรถไฟ การคมนาคมอื่นๆ ไฟฟ้า และประปา ขยายตัวเข้าสู่ประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทมากขึ้น เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และตามเมืองหลักในแต่ละภูมิภาค ซึ่งมีการระดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนา ทั้งที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และแร่ธาตุต่างๆ อย่างสิ้นเปลือง ส่งผลต่อการทำลายถิ่นอาศัยของประชาชนในชนบทที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้ในการดำรงชีพ ทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่า และเกิดการสูญเสียพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีค่าของประเทศ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540; ชัยวุฒิ ชัยพันธ์, 2544)

จนมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 (2540-2544) เป็นช่วงสำคัญที่สุดช่วงหนึ่งของประเทศไทย ที่ต้องเร่งรัดการปฏิรูประบบเศรษฐกิจและสังคม มุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้หลุดพ้นจากภาวะวิกฤต พร้อมทั้งวางรากฐานการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยระบบเศรษฐกิจชุมชน เป็นความพยายามของสังคมไทยในการหาทางเลือกอีกทางหนึ่งที่ชุมชนมีสมรรถภาพพอที่จะทำได้ ภายใต้ความรู้

ภูมิปัญญาที่มีอยู่ เป็นแนวทางของการรู้จักตนเอง เลือกทำในสิ่งที่เรามีข้อเด่น เน้นในการพัฒนาคน เน้นการพึ่งตนเอง อยู่อย่างพอเพียง เน้นการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน ให้เป็นการพัฒนาจากล่างสู่บน เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ดี ซึ่งกระแสพระราชดำริของในหลวงมีความชัดเจนในเรื่องระบบเศรษฐกิจพอเพียงและพึ่งตนเองมากกว่า 25 ปีแล้ว และมีบางชุมชนได้ยึดเอาแนวทางนี้ปฏิบัติและได้ผลในการพึ่งตนเอง เช่น ระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองศรีระอโศก ลานนาอโศก ชุมชนไม้เรียง และอื่นๆ รวมไปถึงเรื่องวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น (วิมล สร้อยผาบ, 2556)

วิสาหกิจชุมชนจึงเกิดขึ้นจากการเรียนรู้และการจัดการ เริ่มจากวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนก่อนเพื่อค้นหาศักยภาพของตนเองและพัฒนาศักยภาพดังกล่าวไปสู่การพึ่งพาตนเอง รัฐบาลกำหนดให้มีการออกกฎหมายเพื่อรองรับการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน ให้มีการพัฒนาส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะมีผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลาง

มูลนิธิหมู่บ้านถือเป็นผู้ริเริ่มระดมผู้นำชุมชนทั่วประเทศมาร่วมกันร่างพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี 2544 เพื่อเป็นทางเลือกให้ชุมชนมีกลไกในการทำงานที่มีกฎหมายรองรับ ทางหลักตามกฎหมายมีเพียงสหกรณ์และบริษัทเท่านั้น รัฐบาลจึงกำหนดให้มี พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียน ตาม พ.ร.บ. แล้วสามารถขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ซึ่งคณะกรรมการฯ จัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การร่วมมือ การให้ความช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชน และสภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิต การบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความรู้และให้การสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจให้มีความมั่นคงและยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและความผาสุกของชุมชน (เสรี พงศ์พิศ, 2553)

ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนกว่า 70,000 กลุ่มที่จดทะเบียน มีทั้งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากคนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อไปจดทะเบียน เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล แต่รัฐบาลไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีพลังพอที่จะเป็นฐานเศรษฐกิจท้องถิ่น แก่ปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สินทำให้ผู้คนมีอยู่มีกินในท้องถิ่นของตนเอง สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในที่มาที่ไปของวิสาหกิจชุมชน หลายกลุ่มจึงรวมตัวกันเพียงเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากรัฐเท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ม.ป.ป.)

ขณะที่จังหวัดอุทัยธานีมีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการอนุมัติการจดทะเบียนแล้ว 388 แห่ง สมาชิก 5,518 ราย โดยมีวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการประเภทการผลิตปศุสัตว์มากที่สุด จำนวน 117 แห่ง รองลงมา คือ การผลิตพืช จำนวน 92 แห่ง อำเภอลานสักมีจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่มาจดทะเบียนมากที่สุด จำนวน 100 แห่ง สมาชิก 1,407 ราย เนื่องจากสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินโดยการปล่อยสินเชื่อให้วิสาหกิจชุมชนกู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 19 บาท/ปี อำเภอลานสักอยู่ในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินจึงทำให้กลุ่มองค์กรต่างๆ มาจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจจำนวนมาก จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมา อำเภอลานสักจึงเป็นอำเภอที่ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจประสบความสำเร็จ และเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จต่อไป (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี, 2554)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการเป็นสมาชิก ปัจจัยด้านโครงสร้าง และปัจจัยด้านการดำเนินงานกับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- รายได้จากอาชีพหลักต่อปี
- อายุ
- จำนวนสมาชิกในครอบครัว
- ระดับการศึกษา
- พื้นที่ถือครอง
- อาชีพหลัก

2. ปัจจัยการเป็นสมาชิก

- สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน
- ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- จำนวนหุ้นที่มีในกลุ่ม
- รายได้จากวิสาหกิจชุมชน
- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3. ปัจจัยด้านโครงสร้าง

- การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน
- ระยะเวลาในการดำเนินงาน
- การกำหนดโครงสร้างการบริหาร
- จำนวนสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจ และแบ่งหน้าที่
- แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน
- การจัดทำแผนปฏิบัติงาน
- ความชัดเจนของแผนปฏิบัติงาน
- การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ
- การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
- การปฏิบัติตามกฎระเบียบ
- แหล่งวัตถุดิบที่นำมาใช้
- การพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถของสมาชิก
- ประเภทการผลิตของวิสาหกิจชุมชน
- เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
- การใช้แรงงานในการดำเนินงาน
- การสืบทอดกิจการ
- การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก
- การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานวิสาหกิจ

4. ปัจจัยด้านการดำเนินงาน

- ปัจจัยด้านผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม
- ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
- ปัจจัยด้านการตลาด
- ปัจจัยด้านการผลิต
- การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- ปัจจัยด้านการเงิน
- การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

- วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
- การมีผลกำไรให้แก่สมาชิก
- ความมั่นคงในการดำเนินงาน
- การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ที่มีผลการประเมินในระดับปานกลางขึ้นไป จำนวนทั้งหมด 282 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 คน โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างง่าย Stratified Random Sampling โดยกำหนด “กลุ่ม” เป็นชั้นภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการและสมาชิก
- ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านการดำเนินงาน
- ตอนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การวัดค่าตัวแปร

- ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการและสมาชิก
 - เพศ กำหนดวัดแบบนามบัญญัติ แบ่งเป็น เพศชาย และ เพศหญิง
 - อายุ กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากจำนวนปีเต็มของสมาชิก ซึ่งนับจากปีที่เกิดจนถึงวันที่ให้ข้อมูล อายุเกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปีเต็ม หน่วยเป็นปี
 - ระดับการศึกษา กำหนดการวัดแบบเรียงลำดับ วัดจากระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ใช้บริการ ได้แก่ ไม่ได้รับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และปริญญาโทหรือสูงกว่า
 - อาชีพหลัก กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากอาชีพของสมาชิก ได้แก่ เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป รับราชการ กิจการส่วนตัว และอื่นๆ
 - รายได้จากอาชีพหลักต่อปี กำหนดวัดแบบอัตราส่วน วัดจากรายได้ของสมาชิกที่ได้รับจากอาชีพหลักต่อปี
 - จำนวนสมาชิกในครอบครัว กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ในครอบครัวของสมาชิก
 - พื้นที่ถือครอง กำหนดวัดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากพื้นที่ที่สมาชิกมีอยู่ในครอบครอง
- ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - สถานภาพในวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากสถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน
 - ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - จำนวนหุ้นที่มีในวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากจำนวนหุ้นที่มี

- รายได้จากวิสาหกิจชุมชน กำหนดวัดแบบวัดแบบอัตราส่วน วัดจากรายได้ของสมาชิกที่ได้รับจากวิสาหกิจชุมชน
- การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากการแหล่งข้อมูลที่ได้รับ ได้แก่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชน รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสมาชิกด้วยกัน รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านการประชุมกลุ่ม หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชน

- การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากการก่อตั้ง ได้แก่ เกิดจากแผนแม่บท เกิดจากการชักชวนของผู้นำหรือสมาชิก เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานหรืออื่นๆ
- การกำหนดโครงสร้างการบริหารวิสาหกิจชุมชนและการแบ่งหน้าที่ กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ แบ่งเป็น ชัดเจน และ ไม่ชัดเจน
- การจัดทำแผนปฏิบัติงาน กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ แบ่งเป็น มี และ ไม่มี
- ความชัดเจนของแผนปฏิบัติงาน กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ แบ่งเป็น ชัดเจน และ ไม่ชัดเจน
- การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ แบ่งเป็น มี และ ไม่มี
- การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ แบ่งเป็น มาก ปานกลาง และน้อย
- การพัฒนาทักษะความรู้ กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากการรูปแบบพัฒนาทักษะ ได้แก่ การฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ ภายในกลุ่ม การฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ จากหน่วยงานภายนอก การจัดศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มของวิสาหกิจ และการจัดประชุมร่วมระหว่างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้
- ประเภทการผลิตของวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบสเกลนามบัญญัติ วัดจากประเภทที่ทำการผลิต ได้แก่ การผลิตพืช ปศุสัตว์ ประมง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เครื่องจักสาน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร และอาหาร/เครื่องดื่ม
- ระยะเวลาการดำเนินงานของวิสาหกิจ กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม
- จำนวนสมาชิกในวิสาหกิจ กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน วัดจากจำนวนสมาชิกในวิสาหกิจ
- แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจ กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ระดมทุนกันภายในกลุ่ม สถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชนที่สนับสนุน เงินกู้ยืมระบบ หรือแหล่งอื่นๆ
- เครือข่ายวิสาหกิจ กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากเครือข่ายวิสาหกิจ แบ่งเป็น มี และ ไม่มี
- การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ได้แก่ ใช้ และ ไม่ได้ใช้
- แหล่งวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากแหล่งวัตถุดิบ ได้แก่ ภายในชุมชน ภายนอกชุมชน และทั้งภายในและภายนอก

- การใช้แรงงานในการดำเนินงาน กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากการใช้แรงงานในการดำเนินการ ได้แก่ การใช้แรงงานจากสมาชิก แรงงานจ้าง และใช้ทั้งสมาชิกและแรงงานจ้าง
- การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจ กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ วัดจากการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมพัฒนาชุมชน ศูนย์ส่งเสริมฯ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชน หรือไม่มีการสนับสนุน
- การสืบทอดกิจการวิสาหกิจชุมชน กำหนดการวัดแบบนามบัญญัติ แบ่งเป็น มี และ ไม่มี

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านการดำเนินงาน

การดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน วัดจากระดับความสำเร็จที่สมาชิกมีต่อปัจจัยการดำเนินงานทั้ง 7 ด้าน คือ ปัจจัยด้านผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยให้คะแนนดังนี้

ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก 3 คะแนน

ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง 2 คะแนน

ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อย 1 คะแนน

จากนั้นรวบรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรในการแปลงข้อมูลโดยรวมและรายข้อใช้การอิงเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยใช้วิธีการคำนวณดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถแปลความหมายของระดับความสำเร็จ ได้ดังนี้

2.34-3.00 หมายถึง มีความสำเร็จในระดับมาก

1.67-2.33 หมายถึง มีความสำเร็จในระดับปานกลาง

1.00-1.66 หมายถึง มีความสำเร็จในระดับน้อย

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน วัดจากระดับความสำเร็จที่สมาชิกมีต่อความสำเร็จของวิสาหกิจ คือ วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ การมีผลกำไรให้กับสมาชิก ความมั่นคงในการดำเนินงาน การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนโดยให้คะแนนดังนี้

ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก 3 คะแนน

ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง 2 คะแนน

ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อย 1 คะแนน

จากนั้นรวบรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรในการแปลงข้อมูลโดยรวมและรายข้อใช้การอิงเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยใช้วิธีการคำนวณดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถแปลความหมายของการมีส่วนร่วมของสมาชิก ได้ดังนี้
2.34-3.00 หมายถึง มีความสำเร็จในระดับมาก
1.67-2.33 หมายถึง มีความสำเร็จในระดับปานกลาง
1.00-1.66 หมายถึง มีความสำเร็จในระดับน้อย

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม จากนั้นได้นำเสนอเครื่องมือต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาความตรงของเนื้อหาและทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.910

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) สอบถามสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวม ค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ ฐานข้อมูล บทความวารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บมาได้มาทำการวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการเป็นสมาชิกวิสาหกิจ ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอ ลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 48.18 ปี (ร้อยละ 64.8) ส่วนมากไม่ได้ศึกษาหรือศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 62.7) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 80.3) มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 165,969.01 บาท มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน และมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.42 ไร่

1.2 ปัจจัยการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการ (ร้อยละ 53.5) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 5.56 ปี (ร้อยละ 56.3) มีการลงทุนตั้งแต่ 10 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 68.3) มีรายได้จากกลุ่มเฉลี่ย 6,221.20 บาท และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชุมกลุ่ม (ร้อยละ 37.0)

1.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชน พบว่า การก่อตั้งวิสาหกิจส่วนมากเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 43.5) มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่ที่มีความชัดเจน การจัดทำแผนปฏิบัติงานและระเบียบข้อบังคับชัดเจน สมาชิกส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ (ร้อยละ 76.1) มีการพัฒนาทักษะความรู้โดยการฝึกอบรมภายในกลุ่ม (ร้อยละ 26.3) เป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตพืชปศุสัตว์ ประมง (ร้อยละ 40.2) ระยะเวลาในการดำเนินงาน 1-5 ปี จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 19.51 คน แหล่งเงินทุนที่ใช้มาจากสถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชนที่สนับสนุน (ร้อยละ 59.0) มีการจัดสรรรายได้ตามค่าแรงที่สมาชิกลงมือทำ ไม่มีเครือข่ายในการดำเนินงาน (ร้อยละ 64.1) นำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ (ร้อยละ 59.9) แหล่งวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมาจากภายในชุมชน (ร้อยละ 48.6) ใช้แรงงานสมาชิก (ร้อยละ 64.1) ได้รับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล/สำนักงานเกษตรอำเภอ (ร้อยละ 50.9) และมีการสืบทอดกิจการให้รุ่นต่อไป (ร้อยละ 64.1)

1.4 ปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.38) สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบริหาร การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การเงิน การผลิต การมีส่วนร่วม และการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่รวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.25) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.36) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลกำไรแก่สมาชิก การพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการเป็นสมาชิก ปัจจัยด้านโครงสร้าง และปัจจัยด้านการดำเนินงาน กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า จำนวนหุ้นที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000

2.3 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ระยะเวลาในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 การใช้แรงงานในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

2.4 การวิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินงาน พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำและคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 ปัจจัยด้านการผลิตมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 ปัจจัยด้านการตลาดมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 ปัจจัยด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3.1 ด้านผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม พบว่า ผู้นำกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 7.0 รองลงมา คือ ผู้นำกลุ่มไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นสมาชิก ร้อยละ 4.2

3.2 ด้านการบริหารจัดการ มีการวางแผนดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน ร้อยละ 8.4 รองลงมา คือ การทำงานไม่เป็นระบบ ร้อยละ 6.3

3.3 ด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 26.0 รองลงมา คือ กำลังการผลิตน้อยเกินไป ร้อยละ 16.2

3.4 ด้านการตลาด พบว่า คู่แข่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 24.6 รองลงมา คือ บรรรจุภัณฑ์ไม่ทันสมัย ร้อยละ 14.7

3.5 ด้านการเงิน พบว่า ขาดเงินทุนหมุนเวียน ร้อยละ 34.5 รองลงมา คือ ไม่มีแหล่งเงินทุนและปัญหาหนี้สิน ร้อยละ 9.8

3.6 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ร้อยละ 11.9 รองลงมา คือ สมาชิกไม่เข้าร่วมประชุมกลุ่ม ร้อยละ 10.5

3.7 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ร้อยละ 17.6 รองลงมา คือ ไม่มีการติดตามผล ร้อยละ 16.1

3.8 ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าว พบว่า เจ้าหน้าที่ไม่มาให้ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 21.1 รองลงมา คือ ข้อมูลข่าวสารไม่มีการอัปเดต ร้อยละ 11.9

ข้อเสนอแนะ

ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ใหม่ๆ ในการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนเรื่องการลงทุนและตลาด และช่วยแนะนำในการดำเนินงาน

สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้สรุปผลโดยแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

1. **ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ทั้งนี้ อาจเพราะการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มจากแม่บ้านภายในชุมชนนั้นที่มีความสนใจในการรวมกลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาหรือศึกษาในระดับประถมศึกษาเพราะชาวบ้านนั้น มุ่งเน้นในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนมากกว่า ส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกร โดยที่สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ จากการประกอบอาชีพเฉลี่ย 165,969.01 บาท/ปี มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.42 ไร่ ซึ่งถือว่าพื้นที่ในการประกอบอาชีพพอสมควร

2. **ปัจจัยการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกที่ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพ เป็นคณะกรรมการ ทั้งนี้เป็นเพราะการเข้าไปเก็บข้อมูลคณะกรรมการจะมีความรับผิดชอบในการให้ความ ร่วมมือและสามารถตอบแบบสอบถามได้คล่องกว่าสมาชิก ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกตั้งแต่ 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี นอกจากนี้ยังพบว่ามี การลงหุ้นตั้งแต่ 10 บาทขึ้นไป โดยจะมีการลงหุ้นตามกำลังของสมาชิก รายได้จากกลุ่มเฉลี่ย 6,221.20 บาท และส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชุมกลุ่ม ทั้งนี้เพราะ วิสาหกิจจะมีการประชุมกลุ่มกันเป็นประจำทุกเดือน เดือนละครั้ง เพื่อชี้แจงบัญชีการเงินและข่าวสารกิจกรรมต่างๆ

3. **ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชน** พบว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการก่อตั้งมาจากการ ส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากภาครัฐมีการเข้ามาส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรและสนับสนุนทุนในการ ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดโครงสร้างของวิสาหกิจชัดเจนตามการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน แผนการดำเนินงานชัดเจน มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ สมาชิกส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่สามารถทำตามหรือเคารพกฎกติกาตามที่มีการตกลงร่วมกันไว้ได้ วิสาหกิจส่วนใหญ่ทำการผลิตพืช ปศุสัตว์ ประมง ด้วยลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรม มาก่อนจึงทำให้วิสาหกิจส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการผลิตพืช มีระยะเวลาในการดำเนินงานเฉลี่ย 6.41 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี เนื่องจากมีการเริ่มพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชนในปี 2548 มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 19.51 คน โดยพระราชบัญญัติได้กำหนดให้วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 7 คนขึ้นไป จึงจะทำการจดทะเบียน เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ถูกต้องได้ ไม่มีเครือข่ายในการดำเนินงานเป็นการทำเฉพาะกลุ่มจึงไม่มีการสร้างเครือข่าย มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานและมีการสืบทอดวิสาหกิจให้รุ่นต่อไป เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ ต้องการให้วิสาหกิจสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาทักษะของสมาชิกโดยการฝึกอบรมให้ความรู้กัน ภายในกลุ่ม แหล่งเงินทุนที่ใช้มาจากสถาบันการเงินของรัฐ/เอกชนที่สนับสนุน จัดสรรรายได้โดยให้ตามค่าแรง ที่สมาชิกลงมือ แหล่งวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนส่วนมากมาจากภายในชุมชน ใช้แรงงาน สมาชิกในการดำเนินงาน หน่วยงานที่สนับสนุนคือองค์การบริหารส่วนตำบล/สำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งถือเป็น หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการทำวิสาหกิจชุมชน

4. **ปัจจัยด้านการดำเนินงาน** พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความ สำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมาชิก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการอยู่ในระดับมาก เพราะผู้นำมีความสำคัญมากในการ จัดตั้งและดำเนินงานกลุ่ม ผู้นำและคณะกรรมการมีความตั้งใจและสามารถทำให้สมาชิกยอมรับความเห็นร่วมกัน จนทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานสำเร็จได้ ขณะที่สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบริหาร การสนับสนุนจาก หน่วยงานภายนอกการเงิน การผลิต การมีส่วนร่วม และการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง

5. **ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน** พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลกำไรแก่สมาชิก การพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน

6.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ ระดับการศึกษาและรายได้

6.2 ปัจจัยการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ จำนวนหุ้น ทั้งนี้เพราะยังมีการลงหุ้นที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอของสมาชิกจะมีผลให้วิสาหกิจสามารถที่จะมีเงินทุนสำหรับการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

6.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ ระยะเวลาในการดำเนินงานและการใช้แรงงานในการดำเนินงาน เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินงานที่นานทำให้สมาชิกมีความสามารถเพิ่มขึ้นและเรียนรู้ที่จะปรับปรุงวิสาหกิจให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการใช้แรงงานภายในกลุ่มเองทำให้สมาชิกมีทักษะในการทำงานและลดต้นทุนด้านแรงงาน

6.4 ปัจจัยด้านการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ

6.4.1 ปัจจัยด้านผู้นำและคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 เพราะผู้นำและคณะกรรมการที่มีความสามารถจะทำให้วิสาหกิจชุมชนอยู่ได้และประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับนิภาภรณ์ จงวุฒิเวทย์ (2552) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.4.2 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 โดยการบริหารจัดการในแต่ละด้านของวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่การวางแผนต่างๆ รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับนิภาภรณ์ จงวุฒิเวทย์ (2552) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชนของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

6.4.3 ปัจจัยด้านการผลิตมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 ซึ่งสอดคล้องกับกันยารัตน์ เพ็งพอฐ (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตมีนบุรีและเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารกับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการบริหารการผลิตที่ดีทำให้การสูญเสียในขั้นตอนการผลิตน้อย

6.4.4 ปัจจัยด้านการตลาดมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 ซึ่งสอดคล้องกับกันยารัตน์ เพ็งพอฐ (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตมีนบุรีและเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารการตลาดกับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการตลาดที่ดียอมทำให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งจำหน่ายได้มาก

6.4.5 ปัจจัยด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 ซึ่งสอดคล้องกับกันยารัตน์ เพ็ญพารู้ (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตมีนบุรีและเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่าการเงินกับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากการบริหารการเงินหากมีการทบทวนบัญชีการเงินก่อนนำไปใช้ประโยชน์ย่อมไม่ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน

6.4.6 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 ซึ่งสอดคล้องกับปนัดดา สุขเกษม (2548) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ เนื่องจากการได้ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกันของสมาชิก เป็นการเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันภายในกลุ่ม และสร้างความสัมพันธ์และความเข้มแข็งภายในกลุ่มทำให้ส่งผลถึงความสำเร็จในการดำเนินงาน

6.4.7 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 ซึ่งสอดคล้องกับปนัดดา สุขเกษม (2548) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าการได้รับสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐและภาคเอกชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ

7. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ด้านผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มพบว่า ผู้นำกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 7.0

ด้านการบริหารจัดการ มีการวางแผนดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน ร้อยละ 8.4 เนื่องจากการดำเนินงานของวิสาหกิจในบางกลุ่มไม่มีขั้นตอนที่ชัดเจน หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนควรมีการให้ความรู้ในด้านของการวางแผนดำเนินงาน

ด้านการผลิตพบว่า ต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 26.0 เนื่องจากการดำเนินงานจำเป็นต้องมีอุปกรณ์และค่าใช้จ่าย ซึ่งปัจจุบันค่าใช้จ่ายมีการเพิ่มราคาสูงขึ้นทำให้เป็นปัญหาในการหาเงินทุน

ด้านการตลาดพบว่า คู่แข่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 24.6 เนื่องจากการสนับสนุนให้เกิดวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้นทำให้มีคู่แข่งเพิ่มขึ้น วิสาหกิจจำเป็นต้องมีการพัฒนาสินค้าหรือผลผลิตให้ดีขึ้นเพื่อสามารถแข่งขันในตลาดและประสบความสำเร็จได้

ด้านการเงินพบว่า ขาดเงินทุนหมุนเวียน ร้อยละ 34.5 เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในปัจจุบันสูงมากจึงทำให้การนำเงินมาลงทุนเป็นไปได้ยาก ควรหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้แก่วิสาหกิจ

ด้านการมีส่วนร่วมพบว่า สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ร้อยละ 11.9 เนื่องจากในบางครั้งที่การแก้ปัญหาจะดำเนินการเพียงเฉพาะในหัวหน้าและคณะกรรมการกลุ่มเท่านั้น จึงทำให้สมาชิกไม่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไข เป็นเพียงผู้รับฟังและปฏิบัติตาม

ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกพบว่า งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ร้อยละ 17.6 จะเห็นได้ว่าปัญหาที่พบของการดำเนินงานเป็นเรื่องเงิน และงบประมาณที่สนับสนุนมาเป็นโครงการจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจ

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารพบว่า เจ้าหน้าที่ไม่มาให้ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 21.1 เนื่องจากการเข้ามาให้ข้อมูลแก่กลุ่มส่วนมาก เพียงแค่ครั้งแรกและครั้งเดียว กลุ่มจำเป็นต้องมีการติดตามและเข้าพบเจ้าหน้าที่เอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้กับผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม
2. ด้านบริหารจัดการมีการวางแผนบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจน ควรมีการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน
3. ด้านการผลิตมีต้นทุนในการผลิตสูง ควรส่งเสริมการผลิตโดยการลดต้นทุนในการผลิต
4. ด้านการตลาดมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น ควรมีสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ได้
5. ด้านการเงินขาดเงินทุนหมุนเวียน ควรส่งเสริมให้มีการออมภายในกลุ่ม หรือมีกองทุนสำรองไว้ เพื่อนำเงินมาใช้ในการที่ไม่มีเงินทุนหมุนเวียน
6. ด้านการมีส่วนร่วม สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ควรส่งเสริมให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้น
7. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนควรจัดงบประมาณให้เพียงพอกับการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนให้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง หรือจัดหาแหล่งเงินทุนที่มั่นคงให้แก่วิสาหกิจชุมชน
8. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ไม่มาให้ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง
9. วิสาหกิจมีลักษณะการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง คือ ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมกัน ส่วนใหญ่จะเข้ามารวมกลุ่มกันเพียงช่วงประชุมประจำเดือนเท่านั้น ควรมีการสนับสนุนให้สมาชิกเข้าร่วมกลุ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความสามัคคีกันภายในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะและบทบาทของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางให้แก่วิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ต่อไป
2. ควรมีการวิจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจในแต่ละประเภท เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานต่อไป
3. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จกับวิสาหกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อหาสาเหตุและสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ เพ็งพอรู้. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตมีนบุรีและเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์). สืบค้นจาก <http://lib.ku.ac.th>
- ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. (2544). พัฒนาชนบทยั่งยืน: สำหรับสาขาเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวทย์. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม). สืบค้นจาก <http://lib.ku.ac.th>
- ปนัดดา สุขเกษม. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์). สืบค้นจาก <http://lib.ku.ac.th>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี. (2554). รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุทัยธานี. (เอกสารประกอบการรายงาน).
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2540). นโยบายและแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืนสำหรับประเทศไทย. โครงการการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ตามแผนปฏิบัติการ 21: การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน. Working paper.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (ม.ป.ป.). ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (SMCE). สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2558, จาก <http://smce.doae.go.th>
- เสรี พงศ์พิศ. (2553). วิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.phongphit.com>
- วิมล สร้อยผาบ. (2556). เศรษฐกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2557, จาก <http://soiphap.blogspot.com>